

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ పంచాశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచాశః సర్గః ॥

మార్గే శ్రీరామేణాయోధ్యాపురీతో వనవాసాయానుజ్ఞాప్తార్థనం శృంగవేరపురే
గంగాతటే సముపస్థాయ తత్ర రాత్రౌ తస్య నివాసో నిషాదరాజేన గుహేన
తస్య సత్కారశ్చ

విశాలాన్ కోసలాన్ రమ్యాన్ యాత్వా లక్ష్మణపూర్వజః |
అయోధ్యామున్ముఖో ధీమాన్ ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్ || 2.50.1 ||

ఆపృచ్ఛే త్వాం పురిశ్రేష్ఠే కాకుత్స్థపరిపాలితే |
దైవతాని చ యాని త్వాం పాలయంత్యావసంతి చ || 2.50.2 ||

నివృత్తవనవాసస్త్వామన్మణో జగతీపతేః |
పునర్ద్వక్యామి మాత్రా చ పిత్రా చ సహ సంగతః || 2.50.3 ||

తతో రుచిరతామ్రాక్షో భుజముద్యమ్య దక్షిణం |
అశ్రుపూర్ణముఖో దీనోఽబ్రవీజ్జానపదం జనం || 2.50.4 ||

అనుక్రోశో దయా చైవ యథార్థం మయి వః కృతః |
చిరం దుఃఖస్య పాపీయో గమ్యతామర్థసిద్ధయే || 2.50.5 ||

తేఽభివాద్య మహాత్మానం కృత్వా చాపి ప్రదక్షిణం |
విలపంతో నరా ఘోరం వృతిష్ఠంశ్చ క్వచిత్ క్వచిత్ || 2.50.6 ||

తథా విలపతాం తేషామతృప్తానాం చ రాఘవః |
అచక్షుర్విషయం ప్రాయాద్ యథార్కః క్షణదాముఖే || 2.50.7 ||

తతో ధాన్యధనోపేతాన్ దానశీలజనాన్ శివాన్ |
అకుతశ్చిద్భయాన్ రమ్యాంశ్చైత్యయాపసమావృతాన్ || 2.50.8 ||

ఉద్యానామ్రవణోపేతాన్ సంపన్నసలిలాశయాన్ |
తుష్టపుష్టజనాకీర్ణాన్ గోకులాకులసేవితాన్ || 2.50.9 ||

రక్షణీయాన్ నరేంద్రాణాం బ్రహ్మఘోషాభినాదితాన్ |
రథేన పురుషవ్యాఘ్రుః కోసలానత్యవర్తత || 2.50.10 ||

మధ్యేన ముదితం స్ఫీతం రమ్యోద్యానసమాకులం |
రాజ్యం భోజ్యం నరేంద్రాణాం యయౌ ధృతిమతాం వరః || 2.50.11 ||

తత్ర త్రిపథగాం దివ్యాం శీతతోయామశైవలాం |
దదర్శ రాఘవో గంగాం రమ్యామృషినిషేవితాం || 2.50.12 ||

ఆశ్రమైరవిదూరస్థైః శ్రీమద్భిః సమలంకృతాం |
కాలేఽస్పరోభిర్వృష్టాభిః సేవితాంభోపూదాం శివాం || 2.50.13 ||

దేవదానవగంధర్వైః కిన్నరైరుపశోభితాం |
నాగగంధర్వపత్నీభిః సేవితాం సతతం శివాం || 2.50.14 ||

దేవాక్రీడశతాకీర్ణాం దేవోద్యానయుతాం నదీం |
దేవార్థమాకాశగతాం విఖ్యాతాం దేవపద్మినీం || 2.50.15 ||

జలాఘాతాట్టహాసోగ్రాం ఫేననిర్మలహాసినీం |
క్వచిద్ వేణీకృతజలాం క్వచిదావర్తశోభితాం || 2.50.16 ||

క్వచిత్ స్తిమితగంభీరాం క్వచిద్ వేగసమాకులాం |
క్వచిద్ గంభీరనిర్ఘోషాం క్వచిద్ భైరవనిఃస్వనాం || 2.50.17 ||

దేవసంఘాప్లుతజలాం నిర్మలోత్పలసంకులాం |
క్వచిదాభోగపులినాం క్వచిన్నిర్మలవాలుకాం || 2.50.18 ||

హంససారససంఘుష్టాం చక్రవాకోపశోభితాం ।
సదామత్తైశ్చ విహగైరభిపన్నామనిందితాం ॥ 2.50.19 ॥

క్వచిత్ తీరరుహైర్వృక్షైర్కైర్మాలాభిరివ శోభితాం ।
క్వచిత్ ఫుల్లోత్పలచ్ఛన్నాం క్వచిత్ పద్మవనాకులాం ॥ 2.50.20 ॥

క్వచిత్ కుముదఖండైశ్చ కుడ్మలైరుపశోభితాం ।
నానాపుష్పరజోధ్వస్తాం సమదామివ చ క్వచిత్ ॥ 2.50.21 ॥

వ్యపేతమలసంఘాతాం మణినిర్మలదర్శనాం ।
దిశాగజైర్వనగజైర్మత్తైశ్చ వరవారణైః ॥ 2.50.22 ॥

దేవరాజోపవాహ్యైశ్చ సన్నాదితవనాంతరాం ।
ప్రమదామివ యత్నేన భూషితాం భూషణోత్తమైః ॥ 2.50.23 ॥

ఫలపుష్పైః కిసలయైర్వృతాం గుల్మైర్ద్విజైస్తథా ।
విష్ణుపాదచ్యుతాం దివ్యామపాపాం పాపనాశినీం ॥ 2.50.24 ॥

శింశుమారైశ్చ నక్తైశ్చ భుజంగైశ్చ సమన్వితాం ।
శంకరస్య జటాజూటాద్ భ్రష్టాం సాగరతేజసా ॥ 2.50.25 ॥

సముద్రమహిషీం గంగాం సారసక్రౌంచనాదితాం ।
ఆససాద మహాబాహుః శృంగవేరపురం ప్రతి ॥ 2.50.26 ॥

తామూర్మికలిలావర్తామన్వవేక్ష్య మహారథః ।
సుమంత్రమబ్రవీత్ సూతమిహైవాద్య వసామహే ॥ 2.50.27 ॥

అవిదూరాదయం నద్యా బహుపుష్పప్రవాలవాన్ ।
సుమహానింగుదీవృక్షో వసామోఽత్యైవ సారథే ॥ 2.50.28 ॥

ప్రేక్షామి సరితాం శ్రేష్ఠాం సమ్మాన్యసలిలాం శివాం ।
దేవమానవగంధర్వమృగపన్నగపక్షిణాం ॥ 2.50.29 ॥

లక్ష్మణశ్చ సుమంత్రశ్చ బాధమిత్యేవ రాఘవం ।
ఉక్త్వా తమింగుదీవృక్షం తదోపయయతుర్హయైః ॥ 2.50.30 ॥

రామోఽభియాయ తం రమ్యం వృక్షమిక్ష్వాకునందనః ।
రథాదవతరత్ తస్మాత్ సభార్యః సహలక్ష్మణః ॥ 2.50.31 ॥

సుమంత్రోఽప్యవతీర్యాథ మోచయిత్వా హయోత్తమాన్ ।
వృక్షమూలగతం రామముపతస్థే కృతాంజలిః ॥ 2.50.32 ॥

తత్ర రాజా గుహో నామ రామస్యాత్మసమః సఖా ।
నిషాదజాత్యో బలవాన్ స్థపతిశ్చేతి విశ్రుతః ॥ 2.50.33 ॥

స శ్రుత్వా పురుషవ్యాఘ్రం రామం విషయమాగతం ।
వృద్ధైః పరివృతోఽమాత్యైర్జాతిభిశ్చాప్యుపాగతః ॥ 2.50.34 ॥

తతో నిషాదాధిపతిం దృష్ట్వా దూరాదుపస్థితం ।
సహ సౌమిత్రిణా రామః సమాగచ్ఛద్ గుహేన సః ॥ 2.50.35 ॥

తమార్తః సంపరిష్వజ్య గుహో రాఘవమబ్రవీత్ ।
యథాయోధ్యా తథేదం తే రామ కిం కరవాణి తే ॥ 2.50.36 ॥

ఈదృశం హి మహాబాహో కః ప్రాప్స్యత్యతిథిం ప్రియం ।
తతో గుణవదన్నాద్యముపాదాయ పృథగ్విధం ॥ 2.50.37 ॥

అర్హ్యం చోపానయచ్ఛీఘ్రం వాక్యం చేదమువాచ హా ।
స్వాగతం తే మహాబాహో తవేయమఖిలా మహీ ॥ 2.50.38 ॥

వయం ప్రేష్యా భవాన్ భర్తా సాధు రాజ్యం ప్రశాధి నః |
 భక్ష్యం భోజ్యం చ పేయం చ లేహ్యం చైతదుపస్థితం |
 శయనాని చ ముఖ్యాని వాజినాం ఖాదనం చ తే || 2.50.39 ||

గుహమేవం బ్రువాణం తు రాఘవః ప్రత్యువాచ హ |
 అర్చితాశ్చైవ హృష్టాశ్చ భవతా సర్వదా వయం || 2.50.40 ||

పద్భ్యామభిగమాచ్యైవ స్నేహసందర్శనేన చ |
 భుజాభ్యాం సాధువృత్తాభ్యాం పీడయన్ వాక్యమబ్రవీత్ || 2.50.41 ||

దిష్ట్యా త్వాం గుహ పశ్యామి హ్యరోగం సహ బాంధవైః |
 అపి తే కుశలం రాష్ట్రే మిత్రేషు చ వనేషు చ || 2.50.42 ||

యత్ త్విదం భవతా కించిత్ ప్రీత్యా సముపకల్పితం |
 సర్వం తదనుజానామి నహి వర్తే ప్రతిగ్రహే || 2.50.43 ||

కుశచీరాజినధరం ఫలమూలాశనం చ మాం |
 విద్ధి ప్రణిహితం ధర్మే తాపసం వనగోచరం || 2.50.44 ||

అశ్వానాం ఖాదనేనాహమర్థీ నాన్యేన కేనచిత్ |
 ఏతావతాత్ర భవతా భవిష్యామి సుపూజితః || 2.50.45 ||

ఏతే హి దయితా రాజ్ఞః పితుర్దశరథస్య మే |
 ఏతైః సువిహితైరశ్వైర్భవిష్యామ్యహమర్చితః || 2.50.46 ||

అశ్వానాం ప్రతిపానం చ ఖాదనం చైవ సోఽన్వశాత్ |
 గుహస్తత్రైవ పురుషాంస్త్వరితం దీయతామితి || 2.50.47 ||

తతశ్చీరోత్తరాసంగః సంధ్యామన్వాస్య పశ్చిమాం |
 జలమేవాదదే భోజ్యం లక్ష్మణేనాహృతం స్వయం || 2.50.48 ||

తస్య భూమౌ శయానస్య పాదౌ ప్రక్షాల్య లక్ష్మణః |
సభార్యస్య తతోఽభ్యేత్య తస్థౌ వృక్షముపాశ్రితః || 2.50.49 ||

గుహోఽపి సహ సూతేన సౌమిత్రిమనుభాషయన్ |
అన్వజాగ్రత్ తతో రామమప్రమత్తో ధనుర్ధరః || 2.50.50 ||

తథా శయానస్య తతో యశస్వినో
మనస్వినో దాశరథేర్మహాత్మనః |
అదృష్టదుఃఖస్య సుఖోచితస్య సా
తదా వ్యతీతా సుచిరేణ శర్వరీ || 2.50.51 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే పంచాశః సర్గః ||